

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

la „Tel. Rom.” într-una cu suplimentul „Folia Pedagogică”:
Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Repriviri.

IV.

(*) 3. Al treilea organ cotidian al partidului național este „Dreptatea”.

Acest diar și-a început cariera în 1 Ianuarie 1894, în ajunul procesului „Memorandului”.

Cităm câteva alinii din programul lui.

„Lupta de justă apărare a vieții noastre naționale periclitată a luat dimensiuni neașteptat de mari”.

„Nici când prigonirea a tot ce este românesc n'a înaintat așa mult ca și chiar acum”.

„Este deci lipsă de o luptă generală, unitară și resolută pe întreaga linie”.

„Având în vedere această situațiune și necesitatea înmulțirii mijloacelor de luptă a decis inteligența română din Banat și părțile ungurene, edarea unui jurnal român în Timișoara, care să lupte alături de celelalte organe naționale pentru realizarea și validitatea aspirațiilor și drepturilor noastre naționale legitime”.

„Din mâna acestei inteligențe am primit conducerea foii „Dreptatea”, care astăzi pentru întâia oară se prezintă publicului român”.

„Baza activității va fi programul partidului național dela 1881, devisa noastră: „solidaritatea națională”.

Programul l'a subscris directorul diariului Dr. Corneliu Diaconovich și Dr. Valeriu Branicea ca redactor responsabil.

Întemeietorii au fost cei mai ze-loși și cei mai solizi membri ai inteligenței române din Banat și din Ungaria, în frunte cu ilustra familie Mocsonyi.

Nici un interes personal n'a fost la mijloc, ci în ochii întemeietorilor a fost numai cauza națională.

Lucrul s'a pornit cu însuflețire și s'au angajat la el puteri excelente, atât în redacțiune, cât și din afară.

Numai un loc era în patrie, căruia nu i a convenit întemeierea „Dreptății” și acela era „Institutul tipografic” din Sibiu cu organul său „Tribuna”, care atunci încă era proprietatea dlui Brote, pe care pe cum am citat mai

târziu în „Dreptatea”, chiar atunci îl părăsise dl Branicea, din motiv de ne-subordinație față de dl Brote, care din Bucuresci pretindea să publice în „Tribuna”, în numele redacțiunii, articoli scriși de el, în care se preamărea pe sine și-și justifica fuga de naintea judecării, ca un fapt de mare interes național. Și nui convenia în Bucuresci grupului lui D. Sturdza — tot Brote-Slavici și alții de pe aici, — care ținea, că el este chemat să conducă pe partidul național de aici, pentru-că cunoscând caracterul elementelor grupate în giurul „Dreptății” sciea a priori, că aceea nu se va degrada la rolul de organ de partid în România.

Fie din motive personale, fie din vanitate, fie din jalusie, fie din interes material, unul din acestea încă este de ajuns pentru omenii și de altminteria patimași și nervoși, cum erau cei ce porunceau la „Tribuna”, ca să nu su-fere alături de sine pe alții, dar faptă este, că „Dreptatea” dela di-na născerii sale până la mărtea „Tribune” vechi a fost persecutată de „Tribuna” și suspiciunată cu dupli-citate în politica națională.

Aceia, carii, când erau în gura morții alergau pe la Căpâlnaș ca să rōge pe „ilustra familie Mocsonyi, ca pe factorul cu vađa cea mai mare între români, gata tot-dăuna de a sprijini întreprinderile na-ționale, ca să le dee parole și „pu-ternicul” sau sprijin moral” (Veđi Raportul direcțiunii „Institutului tipografic” către adunarea generală din 13 Aprilie 1889), ca apoi după ce i-au exploatat, atât în străinătate, cât și în organul salvat de mărtea numai cu ajuto-riul lor material și moral, să pornescă contra lor o gōnă formală, ca să-i dis-crediteze naintea românilor. Aceia, carii când erau afară de murii cetății par-tidului național tămeiau chiar și pe dl Babeș și pe soții lui: Brediceanu etc. numai ca să se facă vrednici de so-cietatea lor, ca după-ce aceia au avut naivitatea a primi întra muros calul troian, atât întra cât extra muros să-i submineze și să-i defaimizeze până când dis-gustați au părăsit cetatea lăsându-i

pe ei stăpâni; — ajunși odată stăpâni pe situațiune, cum erau când s'a înființat „Dreptatea”, în jurul căreia erau grupate tōte aceste persoane și ade-renții lor, nu dau nimica pe „solida-ritatea națională” primită de ea drept devisă, ci cu atât mai vîrtos agitau contra noului organ pe carele din capul locului îl insinuau de or-ganul „moderaților” (înțelegînd pe mo-derații lui Iosif Gal) ér pe dd. Mocsonyi însinuându-i când de angajații magna-ților magiari, când de kossuthisti.

Cu tōte acestea „Dreptatea” și-a dat tōtă silința ca să mērgă alături de „Tribuna”, ba câte odată o și în-trecea în modul și mijlocele de apărare a cauzei naționale, ér la urmă ajunsese chiar ca ea să iee în apărare pe Dr. Rațiu și soții întemnițați contra orga-nului lor „Tribuna”.

A și fost tractată și din partea puterii întocmai ca „Tribuna” și în scurt timp a avut și ea parte de o mulțime de procese de presă, și cel mai harnic redactor al ei, dl Branicea a devenit martir, judecat la doi ani temniță și amendă grea, ér succesorul lui, dl Candrea, când a vedut că-i rău, a luat frunză în buză, și pe vama cu-cului o-a luat la sănătōsa în România.

Are deci și ea la activul său și martir și fugar în tocmă ca „Tri-buna” și a plătit la amende grele în-cât ni-se pare, că s'a săturat de ele, și atât acestea cât pōte și alte împregiurări o-au adus la starea ei redusă de astăzi.

Publicul român, care a întimpi-nat aparițiunea ei cu multă căldură, și suntem convinși, că mare parte și din acționarii ei, nici astăzi, după o carieră a ei de trei ani, nu scie, că propriamente în ce scop s'a înfiin-tat „Dreptatea”?

Tōtă lumea sciea și o scie și as-tăzi, că în fruntea întemeietorilor ei stă dl Alexandru Mocsonyi.

Dl Alexandru Mocsonyi era un pro-gram în politica noastră națională. Deci ori le convenea ori ba tinerilor redactori dela „Dreptatea”, carii nu se puteau emancipa de curentul înau-gurat cu „Memorandul” și cu amăgirea

„Tribunei” de „apropiata isbândă” națională, și provocați de suspicio-nările „Tribunei” și a unor foi din România, mereu protestau, că ei ar sta în serviciul dlui Mocsonyi, publicul totuși considera și considera încă și astăzi pe „Dreptatea” de organul dlui Alexandru Mocsonyi.

Dl A. Mocsonyi a fost acela care a stilisat proiectul de conlus pentru conferența din 1892.

Acel proiect atât a fost de energic, încât comisiunea conferenței l'a primit cu majoritate de voturi, l'a primit în urmă și conferența cu adausul unicu-lui cuvînt „immediat” propus de dl Brote, relativ la prezentarea Memoran-dului la Corōnă.

Dl Mocsonyi ca un bărbat politic consumat a spus înainte d-lor Brote, Lucaciu, și soților lor, carii insistau pentru „immediata” prezentare a Me-morandului, cari vor fi urmările celui paș pripit, și anume: că nu este bine să provocăm Corōnă să se identifice față cu noi cu șovinismul dela putere, că între împregiurările actuale nu vor fi admiși înaintea Corōnei, că poporul nostru nici nu este în stare, nici nu voiesce, nici nu este interesul lui, ca să tragă consecuențele naturale ale eventualei refuzări, etc. etc.

Tōte acestea se împlinise, și con-ferența avea deja scire oficială despre ele din raportul comitetului încredințat cu prezentarea Memorandului.

Când după tōte acestea vin frun-tații inteligenței din Banat și Ungaria cu dl Al. Mocsonyi în frunte a cons-tata necesitatea unui nou organ de pu-blicitate cotidian pentru apărarea cau-sei naționale, și după desbateri serioase îl și înființeză, tōtă lumea trebuia să credă, că se intenționează punerea în lucrare a vederilor dlui Mocsonyi întru conducerea politice naționale, inaugu-gurarea unei ere nouē în politica noastră, mai rezonabilă în privința modului și mijloacelor de apărare decât cea ce de-vesta atunci pe tōte terenele, și nime nu-și doria să întemeieze și în Banat o a doua „Tribună” pentru-că cea din Sibiu își făcea trēba cât de bine și în Banat.

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istorie.

(Urmare.)

Act

privitoriu la convocarea sinodului eparchial după ori-ginalul subscris cu mâna proprie a episcopului Dio-nisie Novacovici.

Dionisiu, cu mila lui Dumnezeu pravoslavnic Episcop neunit Budii Mohaiului și Ardélului, Pra-voslavnicilor creștini din păzitul dela Dumneđu tot scaunu Talmaciului, iubiți vōuē în Christos fii, darul vōuē și pace dela Domnul nostru Isus Christos se vi se înmulțescă, și dela smerenia noastră Molitvă și blagoslovenia archierescă.

Cu multă părere de bine aud fiilor mei, că sfa-tul nostru părintesc vōuē dat păzindu-l afară din hotărârile înălțatei Comisii în poruncile preainălțatei Cesaro Crăești maicii noastre dinastii întemeiate nici într'un felu nu eștiți, și deschideți drum spre pli-nirea lipselor noastre după puțința cea mai de pe

urmă. Intru care paza cea mai cu dēdins poruncilor și cădută bunilor supuși Preainălțimei în ascultare, și de acuma înainte mai vōrtos, nici într'un chip să rămâneți după datoria noastră părintescă. Eărăși și eărăși vē dīc și vē sfătuesc, ca liniștea și dorința cea de obște pace înpreună cu binele nostru să sporescă. Neuitându-vē la sfaturi straine aducētōre de stri-căciune și celor cari dau și celor cari iau. Nici luând pildă rea îndērătnicilor fapte, și sumeții altora prin care infragați îndelunga rēbdare preainălțatei stăpânii din căștigata mila cea multă lesne putem scădea la drēpta urgie, și grohaznicia neascultătorilor pusa pe-dēpsă și a ne închide drumu de tot a mai năzui la mila preainălțimii ei blāndețe și mila în lipsele și în ne-voile noastre, însă ascultători fiind și la nimica fără de porunca stăpânilor neînchidēndu-ne, ușa milii la înălțata Comisie totdeuna va fi deschisă, încât va fi cu puțință a se îngădui cererilor noastre celor ple-cate. Precum vedeți în tōte dīlele că vi se arată, ca nu numai partea cea mai multă a bisericilor li-s'au îngăduit, ci și întrarea cu totul este, ca să vi se dea înapoi numai decăt: încă după cererea vōastră cea de obște s'au milostivit a ne îngădui dīna de sobor în Aprilie în 12 a acestui an de tōtă țera

aici în Sibiu ca să puteți jalbele și supērările vōstre cu căduta plecăciune pune înainte la care adunare de obște din tot Talmaciul nu mai mulți decăt un preot și 2 mireni aleși cu ispravă și mărturie dela titori și dela omeni pe numita maisus și aici la Sibiu să vē aflați întru care nădejde milii și da-rului celui de sēvârșit, lāsēndu-vē blagoslovenia nō-stră archierescă vē trimitem pururea fiind de tot bi-nele voitoriu, și ferbinte către Dumneđu rugătoriu.

In Sibiu, Martie 1762.

(L. S.)

Dionisiu Novacovici m. p.

Pe adresă:

Pravoslavnicilor creștini neuniți din păzitul dela Dumneđu tot scaunul Talmaciului, Iubiților vōuē în Christos fii cu de grab să se dea.

Sē mērgă fără nici o zăbavă pe tot scaunul din sat în sat, să se cetescă și publicăluescă subț glōbă archierescă unde s'ar zăbovi.

(Va urma.)

Scim că 'și-a păstrat independența materială și morală față de ori și-cine, precum și aceea, că nu admite amestecul străinilor, socotiti între acestia și pe Austria — în afacerile noastre.

Dar' chiar pentru-că ține la aceste principii corecte, care difer în mod esențial de ale „Tribunei“, trebuia să în-augureze o direcțiune nouă, tot opozițională, căci de politică oportunistă nu pōte fi vorbă între raporturile actuale, dar' care ni-ar pune în poziție să cunoștem nu numai ce nu este consult să facem, ci și mai virtuos ce și cum trebuie să facem după vederile dlui Mocsonyi, ca să eșim odată din impasul în care ne-au băgat antagoniștii D Sale din 1892.

Până astăzi nu ne-a luminat „Dreptatea“ în astă privință.

Nime n'a sacrificat atâta pentru „solidaritatea națională“ cât a sacrificat dl Al. Mocsonyi, însă nu toți cei ce o reclamă merită ca dl Mocsonyi să stea de vorbă cu dînșii.

„Dreptatea“ încă n'a dat de calea drēptă pe care ar fi chīamată să pornescă întru realizarea postulatelor partidului național, și precum o vedem pornită astăzi, ne temem că nici nu o cērcă.

Revista externă.

Politica de maghiarizare inaugurată de archi-șovinistul Tisza și propagată cu mult zel de toți urmașii sei, o politică care nu numai că a desconsiderat și continuă a desconsidera drepturile de natură politică a naționalităților, ce compun statul Ungar, dar' care s'a atins și de cele mai sfinte și delicate tesauri ale unui popor conșcui de vitalitatea sa, de biserică și școlă, o acțiune pornită din o astfel de politică n'a putut să producă decât cel mai pronunțat resens în inimile cu dragoste pentru avutul lor.

Reacțiunea e în pornire și icīcolo se și manifestēză cu totă puterea. În Croația s'a pornit un curent, care pretinde închiderea tuturor școlilor maghiare de pe teritoriul croat. În fruntea acestui curent reacționar s'a pus Dr. Rasits Ivan, președintele partidului Starcević. Într'o adunare provincială Dr. Rasits a pretins cassarea tuturor școlilor maghiare, fiind-că aceste nu corespund spiritului legilor școlare din Croația. Scopul acestor școle este de a înștrăina copii croați de părinții lor și astfel a înmulți în Croația numărul dușmanilor interni. Proiectul lui Rasits a aflat un viu rēsunet în totă țera și presa radicală debarcă în articlii vehemenți contra Ungariei și cu deosebire în contra politicii nefaste de maghiarizare. În Croația nu e loc pentru oficiali străini, cărțile de școlă ungurești falsifică istoria croată, spunēnd elevilor, că Ungaria e patria lor adevărată și că Croații n'au patria lor proprie. Din punct de vedere pedagogic, școlă maghiară în Croația e o anomalie, un monstru pedagogic, o satiră a principiilor pedagogice profesate de Comenski, Pestalozzi și alți apostoli ai învățământului.

Acesta e tonul presei din Croația.

* * *

Cestiunea, care formēză obiectul dīlei în totă presa europēră e călătoria ministrului de externe Muraviev și deosebitele combinațiuni asupra însemnătății aceleia. Ministrul autocratului domnitoriu dela Nord va visita prima dată pe președintele statului republican și încă la dorința expresă a stăpânului seu. Faptul, că Țarul nu se mulțumesc cu existența unui raport intim cu republica, ci caută la totă ocaziunea a-l și manifesta demonstrativ acesta în fața Europei, a adus în nedumerire pe toți diplomați. Curiositatea e cu atât mai mare, cu cât Muraviev e nou în postul seu de ministru al unei mari puteri, ēr activitatea lui e o pagină

curată, care are să fie umplută. În Paris obiectul principal al discuției îl va forma cestiunea orientală. Împrejurarea că Muraviev la reîntōrcerea sa se va opri și în Berlin, face ca să dispară presupunerile, ce căutau a afla în visita lui la Paris. Unele dīare, cari au pretensiunea de a fi inițiate în secretele diplomației spun, că nici Viena nu va fi ocolită de Muraviev, din ce ar resulta o acțiune comună a tuturor puterilor europene în cestiunea orientală. Dacă Muraviev într'adevăr va cerceta capitala monarhiei noastre, acolo se va întâlni cu un vechiu prieten al său. Acesta e însuși contele Goluchovski. Ambii au făcut școlă politică în Paris, și acum se întâlnesc ca ministri de externe a lor două monarhii. Frumōsă revedere!

* * *

Unele foi germāne au vestit, că Rusia ar fi recunoscut încorporarea Bosniei și Herțegoviniei la Austria. Față cu scirea acēsta vine organul oficios al ministrului de externe „Le Nord“ și declară, că vestea adusă de foile germāne e curat o fantasmă. Rusia nu va trece nici când peste hotăririle contractului dela Berlin, pe basa căruia Austro-Ungaria are să administreze numai Bosnia și Herțegovina până la un anumit timp.

Dor de libertate.

Abia este țēră în Europa, unde libertățile cetățenilor și preste tot instituțiunile constituționale, cari formēză temelia unui stat de drept și modern, să fie mai brusc și mai cu cinism lovite în față și călcate, ca și în patria noastră. Alegerile ultime pentru parlamentul țerei sunt o prōspētă dovadă pentru acēsta afirmațiune. Cetățenul, carele cu sangele și averea sa susține întreg organismul statului, este cu dīle înainte de alege închis și dus între baionete la urnă, ca să-și exercite unul dintre cele mai cardinale drepturi cetățenești, și vai de pielea lui, de nu votēză cu stăpânirea. Dar nu numai țēranul simplu și nepriceput este tractat așa, ci ōmeni cu înaltă poziție în organismul țerei, canonici, cari au încărūnțit în servicii prestate biserice și patriei, sunt simplaminte, pe baza principiului „sic volo sic iubeo“ eschiși dintre candidații de deputați, ēr ca să rămānă urmă la protocol, simulează actualii stăpânitori ridiculul pretext „că candidații este necunoscut“.

Alegătorii vēd și recunosc nedreptatea, dar nu îndrāsnesc a protesta, căci sulita geandarmului e la cōste. Mai ales ultimele alegeri au costat nu merōse vieți de om.

O adevărată spaină au devenit așa porecliți „păzitorii liniștei“ pentru locuitorii țērii noastre. Casurile dela Feldru, Mehădica etc. ne sunt încă în vie memorie; ēr cazul dela Anina este de tot prōspēt și actual. Bieții muncitori dela minele și fabricile „Societății căilor ferate“ sunt nemulțumiți cu dispozițiunile statului pentru fondul de pensii și într'un mod mai agitat cer sanarea nedreptății, ce cred, că li se face. 40 de ani de serviciu le sunt prea mulți. Fețele palide și organismul sdruncinat al lor este o vie dovadă, că munca de băieși în aerul stricat al ocnelor suterane este grozavă. Dece și douăzeci de ani sunt pentru cei mai mulți nesuportabili, dar apoi 40. Glasul nefericitorilor însă sună în pustie; nemulțumirea îi duce la grevă și sgomot.

Mila de sērăc nu impune, umanismul e în virful baionetei și în glonțul puscilor, cari se descarcă fără milă în cēta nefericitorilor. Aceștia cad la pământ cu dēcile, lăsând numeroși copii flămânți și goli, fără adăpost și orfani.

Se făcură ele greve și în alte locuri, alte țeri. În Hamburg d. e. ține greva lucrătorilor de mai multe săptămāni. Nu s'a luat însă vieța nici ba-

rem la un singur om, necum la vr'o 20. Ca la noi, nicāiri.

Noi românii am arētat de mult starea abnormală din patrie, am înfierat în special volnicile și brutalitățile gen-darmilor; dar de câte-ori ne-au scăpat din pēnă termeni mai aspri, ne am pomenit naintea pușcāriei. Ni s'a dīs, că agităm contra statului, contra națiunii etc.

Astăzi avem satisfacțiunea a vedē, că mulți magiari au ajuns la aceleași convingeri. Dīlnic avem ocaziune a ceti, cum foile magiare declară patria noastră un „Polizeistaat“, în care nu mai poți ajunge la nimic. La noi s'a lătit și generalizat politica de centralizare, dorul de amestec în tōte, sēu așa numita furie de stăpânire, pe care *Mirabeau* o numește cea mai tristă bōlă a statelor moderne. Cine nu-i cu stăpânirea este suprimat. Astfel nu numai naționalitățile nemagiare, ci chiar și opozițiile magiare sunt împinse la pasivitate.

Situațiunea-i tristă. Fisignomia patriei noastre se pōte caracteriza potrivit cu cuvintele lui Bolintineanu:

„Lipsește libertatea
Și totul e n'tristat.

„Budapesti Hirlep“ dela 23 Ianuarie exclamă, că așa nu mai pōte merge. Rēul trebuie sanāt. Calea libertății, pentru care s'au însuflețit „nemuritorii antecesorii“, trebuie reapucată. Condițiunea progresului și a unei fericite dezvoltări: *libertatea* trebuie dusă la biruință. Darsē cităm: „Fără libertate nu pōte să existe o adevărată înaintare. Polizeistaatul pōte asigura liniștea și gustarea bunurilor pămēntene, dar' nici-când nu va putē ridica statul acolo, de unde cade lumina adevăratei māriri“.

Așa este! Subscriem cu amēndōue mārile; căci acēsta este una din principalele noastre pretensiuni: *Sē ni-se deē libertate a ne dezvoltă pe baza înăscutelor noastre însușiri, talente și puteri în direcțiunea, care formēză rezultanta tradițiunilor și drepturilor noastre de ōmeni, cetățeni și Romāni.*

Dar' guvernul stăpânitor nu numai că nu ne dă sucursul seu, ci ne împedecă chiar în dorul nostru spre înaintare, spre libertate, privind în ori ce paș de progres românesc un pericol pentru patrie, care — slavă Domnului a trăit d ja un period de o mie de ani, fără ca să se pōtă arēta un singur cas de infidelitate română.

Romānul a fost totdeuna un seut puternic al țerei, oferindu-și când au cerut interesele ei, vieța pentru patrie.

N'a fost bātēlie pentru apērarea patriei, în care Romānii se nu fi avut rolul cuvenit și reclamat de datorințele cetățenești; ba adese-ori au ajuns armele țerei noastre în mārăa unui Romān la cea mai înaltă glorie. Chiar în vīnele celui mai mārīt și drept rege ungar a curs sange românesc.

Dēcă deci Mileniul a aflat aici diferite individualități etnice — naționalități, — ce motiv, ce basă justifiacă pōte avē tendența guvernului și a întregii societăți maghiare de a ataca naționalitățile și de a împedeca progresul lor pe totă linia? Pentru-ce nu voesc a înțelege millenara admonițiune a celor-ce „*dexteram dantes*“ s'au înțeles a trăi împreună frățeste? Pentru-ce desconsideră cuvintele primului Rege Ștefan, care a întemeiat acēstă țēră pe adevărul cuprins în cuvintele „*Regnum uniusque linguae imbecille et fragile est*“.

Pentru ce nutresc continuu zizania între cetățeni prin fantasma statului unitar maghiar? Pentru-ce se opun liberei dezvoltări a naționalităților, cuprinse de curentul sentimentelor naționale, cari mereu primesc aliment din spiritul timpului, ce nu se pōte stavili? De ce din experiențele deja făcute pentru desființarea noastră nu trag consecuențele cuvenite?

Cercat'au dōr' Maghiarii întārirea pe contul nostru a elementului sēcuesc

din Ardeal; și ađi sunt Sēcuii copiii desmierdați ai țērii, în hatărul căroră se face totul. Cu tōte aceste emigrarea lor în România nu se pōte opri. Adese-ori am avut ocaziune a ađi din gură de Sēcui dīcēndu-se: „Nu-'i dīe, viē țā, ca în Mulduua“.

Cercat'au înfințarea de școle de stat în comune, unde Romānii aveau instrucțiune bună. Ani de dīle s'au susținut cu spese mari școlele de stat, de pe Valea-Someșului, dar au rēmas gōle, fără nici un elev, căci țēranul român pref-ră a nu scii nici o carte decāt numai carte străină. Astfel acele școle la urmă au trebuit să se închidă.

Dar nu numai în ținuturi singuratiche s'a constatat acēsta, ci din ultimele rapōrte ale ministeriului de culte și instrucțiune publică reesă împrejurarea, că sumele de bani cheltuite pentru învățământul magiar în ținuturile locuite de naționalități nici pe departe nu consună cu rezultatele obținute.

Cercat au să ne rărescā rēndurile prin colonisări, dar și despre aceste scrieu foile magiare mai deunăđi, că nu prea succed, ēr rezultatul colonisărilor de Ciangăi este general cunoscut.

Mulți din ei s'au blăstēmat ceasul, în care au părăsit „vesela grădină“ Bucovina, și care la reîntōrcere ēr i-a primit în brațele-i ospitale.

Ce alaiu nu s'a fost aranjat la aducerea Ciangailor! Imi aduc bine aminte. Eram școlariu în un oraș sēsesc. Intr'o dī se lătesce vestea, că: „Vin Ciangăii din Bucovina“. Mica colonie ungurēscă le-a eșit înainte cu pompă și musică. Inspectorul școlar le-a ținut un discurs avētat, ce s'a continuat cu sunetele lui „Rákoczi induló“. La fine a dat inspectorul mārăa cu conducătorul Ciangailor, plecați din satul: „Nefelets“, pōftindu-l să eomande țiganilor un cāntec de bună-venire. Început au bietul țigan valahisat „Kék ne felejts“, dar n'a fost bine; început-au un csárdás, n'a fost bine, început-au altul, nici așa. Ei! țigane, ascultă, sē-ți fluer! Ciangăul flueră; urechia artistică a țiganului îi prinde melodia și din cōrdele viōrei sale, acompaniate de celelalte instrumente ale capelei eș accēntele unei „înverțite“ românești, cum numai prin Bucovina poți ađi. Asta-i veđi, melodia, ce-ni place! Bētrānul Ciangău, îmbrăcat în un suman bucovinesc cu sārād și ciucuri, pocnește din degete, cei mai tineri îl urmēză și se improvisēză în mijlocul șoselei un dans, însoțit de chiuturi, ca:

„A kemence nem cuptor
„Es a kender nem fuior! Hop!“

Bieții Ciangăi credēu, c'au ajuns în pământul Canaanului, unde curge lapte și miere, dar abia au ajuns pe la Deva și în alte părți, și nu preste mult timp nu le-au mai venit nici să fluere, necum să jōce, ba cei mai mulți, s'au recules catrafusele și s'au cam mai reîntors pe plaiurile cunoscute ale Bucovinei.

Trecem preste atacurile dīlnice la adresa autonomiei bisericilor, a școlilor, a reuniunilor romāne, etc. etc., tōte menite a suprima ori-ce avēnt de caracter românesc.

Unde rămāne acum datorința guvernului de-a ocroti interesele naționalităților, cari formēză partea preponderată a țerei? Unde rămāne obligă-mēntul legilor de a le face și susține școle pentru diferitele lor trebuințe? etc. Dar apoi, că nici libertatea deschiderii de școle pe cheltuēla lor nu li se permite, ba și cele existente sunt un ghimpe în ochii celor dela cārma?

De ce nu reclamă compatrioții jurnalisti magiari și în contra acestor abusuri de puterea statului? De ce nu se simt obligați a ne apēra și pe noi și a pregăti terenul pentru justele și naturalele noastre pretensiuni?

Principiul cuprins în pasagiul reprodus mai sus din „Budapesti Hirlep“ este frumos și just, dar pentru-ce nu rămān domnii dela numita fōie con-

secuenți în susținerea lui? De ce nu-l aplică și la noi și în general față de toți fiii patriei, pe care toți deopotrivă o iubesc, și a cărei înflorire cu toții doresc a o promova?

Și naționalitățile nu cer alta decât să li-se garanteze prima condiție de dezvoltare și progres: libertatea; și ele nu doresc, decât să-și poată desvolta liber bunurile, ce formează criteriile caracteristice ale individualității lor etnice?

Dar una este măsura, cu care compatrioții magiari i-și măsoră lor și alta, pe care o aplică față de naționalități și în special față de români.

Ei sunt darnici în libertăți, când se prezintă în fața Europei; atunci se lovesc în piept și exclamă, că nici lăgănul vieții constituționale, Anglia, nu-i țără mai liberală, ca Ungaria, dar apoi la noi acasă, când le cerem, se fac ureche surdă, și, dacă le pretindem libertățile cuvenite mai cu energie, ne înfundă în pușcărie. Curat vorba lui Eminescu:

*„Darnici când nu vrei nici una
Și sgârșici, dacă le cei”.*

Asemenea purcedere este departe de cavalismul mult bucinat în lumea mare. Este ușor a fi cavalier, când trăiești din sudorea a 16 milioane de oameni, încasând dela toți dări grele și folosindu-le exclusiv pentru interesele unei singure rase de vr'o 6 milioane.

Dar unde rămâne echitatea, căci puținele mii de ajutor, cu cari scot naționalităților ochii nu numără și nu se pot compara nici barem cu sumele enorme, ce se folosesc și varsă pentru susținerea numai a teatrelor din Budapesta.

Compatrioții magiari folosesc toate mijlocele, când e vorba de progresul lor exclusiv; și când își ved atacat un interes special al lor, pun totul în mișcare, amenință cer și pământ, pe Austria, până și dinastia nu rămâne uneori cruțată. Lor toate le sunt permise, și nouă nimic.

Asta nu-i egalitate, nici ecuitate, ci sémănă cu însușirea grecilor, pe care Bolintineanu o fixează în versurile:

*„Colo se plânge grecul sub jugul otoman;
„Dar plânge libertatea, visând a fi tiran.
Deca.*

Din parlamentul magiar.

Sedința dela 25 Ianuarie n. 1897.

Rolul principal în această sedință l'a avut fără îndoială ministru-președinte br. Bánffy Dezső, din incidentul epistolei lui Blaskovics adresată lui Molnár, și cetită în parte de Ex. Sa în sedința camerei din Joia penultimă, fără a fi autorizat la acesta și la care a ajuns pe cale necorectă.

Acastă procedură a dlui ministru președinte br. Bánffy, deputatul Ivánka Oszkár o caracterizează simplu de: *porcie*, pentru care expresiune a fost și îndrumat la ordine din partea presiului.

Decurgerea acestei sedințe privitoare la epistola din cestiune în este esență cunoscută cetitorilor nostri din primul din numărul trecut al diarului nostru, de aceea nici nu ne mai ocupăm la locul acesta cu ea.

Trecându-se la ordinea zilei, la continuarea desbaterei asupra proiectului de buget pro 1897, la poziția: ajutorarea honveților, *Ilyés Fülöp* cere lărgirea ori edificarea unui al doilea asil pentru honveți, și *Kossuth* regularea pensionării acelor. Poziția se primesece, cererile nu.

După pauză, la pertractarea poziției ministrului pe lângă persoana Maiestății Sale, *Pichler Győző* cere depărtarea vulturului cu două capete de pe palatul acestuia din Viena și înlocuirea lui cu insigniile maghiare.

Casa primesece poziția, și cererea se va încredința spre executare zidarului la renovarea palatului. Acastă a pus în perspectivă br. Bánffy, ferindu-se a da cestiunii un caracter de drept public.

Sedința s'a terminat 1¼ p. m.

Din România.

La 14 a. l. c. Maj. Sa Regele Carol și A. S. reg. principele moștenitor de tron Ferdinand au asistat la o conferență a d-lui general Candiano-Popescu despre înființarea cavaleriei în România.

La 13 c. v. s'au deschis și copurile legiuitoare române.

Intre altele în această sedință d-l prim ministru P. S. Aurelian a depus un proiect de lege pentru înființarea unei casse rurale.

În sedința a doua dl Scortescu interpeleză pe ministrul lucrărilor publice, că adevărat e ceea ce dic diarele, că un banchet ce l'a dat acasă, a fost plătit din fondurile căilor ferate?

Respunsul se va da în sedința din ziua următoare.

În sedința dela 14 a l. c. d. Politimos depune la biroul camerei un proiect de lege, din inițiativa parlamentului, după care deputatul și senatorii nu mai pot îndeplini și altă funcțiune.

Dl P. S. Aurelian președintele consiliului de miniștri a întocmit un proiect de lege pentru înființarea unei societăți naționale agricole și a unor comiții agricole.

Societatea va avea un număr de 100 de membri activi dintre care 60 români s'au naturalizați români și 40 străini locuind în România, 200 de membri corespondenți din cari 120 din țară și 80 din străinătate. Societatea are de scop de a se ocupa cu marile chestiuni privitoare la agricultură. Ea va fi consultată ori de câte ori ministrul agriculturii va crede de cuviință. Biroul va fi ales pe un period de 30 ani și se va compune din 1 președinte, 2 vice președinți, un secretar-general și 2 secretari.

Duminecă la ora 2 s'au întrunit în amfiteatrul Liceului „Sântul Sava” un număr de peste 60 profesori, atât din capitală cât și din județe.

D. Dumitrescu, directorul Liceului Sântul Sava, deschidând întrunirea roșă adunarea să proclame de președinte pe dl Bonifaciu Florescu, care este unul din inițiatorii acestei întruniri. — Adunarea primesece cu aplause propunerea.

D. Bonifaciu, mulțămescă adunării de această distincție, arată că scopul pentru care s'a întrunit este regulamentul din legea făcută de fostul ministru al cultelor dl Poni, regulament, care așa cum este redactat este în imposibilitate de a se putea aplica.

În această privință d-sa declară categoric, că în ceea ce-l privește a trecut peste regulament și nu crede ca să existe un profesor în întreaga țară care să-l fi putut aplica.

Terminând propune să se numească o comisiune care să redacteze un memoriu, și în urmă să-l înainteze ministrului de culte precum și la toate liceele și gimnasiile din țară spre a fi acoperit de iscălituri.

D. Gheorghian, discutând în fond regulamentul dlui Poni, arată că aproape în întregim este cât se poate de rău.

D. Mirescu e de părere ca în memoriul care se va face să se stabilească un fond la fie care liceu, pentru a veni în ajutorul elevilor săraci, deore-ce se scie, că majoritatea sunt săraci și sunt expuși a-și perde de multe ori studiile din cauza, că nu are cu ce să se întrețină.

D. Săveanu, este de părere, ca într'un timp cât se poate mai scurt să se cea a ministrului ca și el la rândul lui să ceară corpurilor legiuitoare revocarea regulamentului deore-ce e imposibil.

Procedându-se la alegerea comisiunii se proclamă: Bonifaciu Florescu, Mihai Bravul, Mirescu profesor la Liceul Lazar, Gheorghian la Sântul Sava, P. Mateiu la Cantemir și Crasan profesor la școala de comerț.

Comisiunea această va redacta memoriul și-l va înainta ministrului pe ziua de 20 Ianuarie.

Domnii Tache Ionescu și Nicolae Filipescu, conservatori, sunt aleși deputați pentru cameră, cel dintâiu la Caracal și celălalt la Galați.

Noutăți.

Logodnă. Ana Bratulescu și Ioan Druhora fidanțați. Boița, Baica, în 7 Ianuarie v. 1897. Să fie într'un ceas cu noroc!

† Dr. Ioan Bozocenu. După-cum ni-se împărtășește, serie „Gaz. Tr.”, Joi 16 Ian, v. la 3½ ore dimineața, a răposat în Vâlcele profesorul dela școalele medii române din loc, Dr. Ioan Bozocenu, în etate de 50 ani și în anul al 23-lea al serviciului său profesoral. Răposatul, unul din cei mai dintși membri ai corpului profesoral dela școalele medii române din Brașov, de nascere din Vâlcele, a cercetat gimnasiul român din loc și apoi ajutat de societatea „Transilvană” din București, și-a făcut studiile superioare la universitatea din Paris și la cea din Bruxela, unde s'a specializat în științele matematice. La universitatea din Bruxela a luat densusul cu distincție doctoratul în aceste științe și apoi terminându-și studiile, s'a stabilit ca profesor de Matematică și Fizică la școala reală și la cea comercială din loc. Bozocenu și a îndeplinit totdeauna cu devotament chemarea sa de profesor și afară de aceea a luat parte activă la viața socială a Românilor brașoveni, funcționând ca membru în comitetele cător-va din Reuniunile noastre din loc. Așa, densusul a funcționat mai mulți ani ca secretar al comitetului Reuniunii de cântări, al comitetului Reuniunii pentru sprijinirea meseriașilor români etc. Atins de o bătă de nervi, densusul se vedea silit a se retrage în concediu dela începutul anului acestuia școlar și morțea sa a fost cu atât mai neașteptată, căci până zilele trecute densusul se afla relativ destul de bine, petrecându-și timpul concediului aici în Brașov. Dint'odă însă bătă sa se agravă, și fratele densusului, d-l farmacist Al. Bozocenu din București, vedând starea bolnavului, dispune ca să fie transportat la casa părintescă în Vâlcele, deore-ce profesorul Bozocenu n'a fost familist. Aici își află regretatul profesor sfârșitul său, lăsând în grea jale pe bătrâna sa mamă, pe frații și surorile sale. — Ne asociăm și noi la durerea, ce o simt rudeniile sale, colegii și școlarii săi. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Din partea corpului profesoral dela școalele medii și superioare gr. or. române din Brașov primim următorul anunț funebrel:

Corpul profesoral dela școalele medii și superioare gr.-or. române din Brașov aduce cu inima întristată de durere la cunoștința tuturor amicilor, colegilor și cunoscuților, că distinsul său membru

Dr. Ioan Bozocenu,

profesor ordinar definitiv la școala reală gr.-or. română din Brașov

s'a mutat la cele eterne în 16 Ianuarie v. 1897 la orele 3 și ½ dimineața, în etate de 50 ani, în anul al 23-lea de serviciu, în plinit cu o rară abnegațiune și mare zel la institutul nostru.

Rămășițele pământești ale iubitului nostru coleg se vor depune la eternă odihnă Sâmbătă în 18 l. c. în cimiterul din comuna Vâlcele (Előpatak).

Serviciul funebrel se va ține tot acolo în ziua numită la 12 ore din zi.

Fie i țărina ușoră și amintirea lui în veci neuitată!

Brașov, în 16 Ianuarie v. 1896.

Corpul profesoral dela școalele medii și superioare gr. or. române.

Necrolog. Parochul Nadesiei române Gavril Mateiu ca tată, Agneta Cotta văduva Mateiu ca soție; Margareta și Otilia ca fice; parochul Ripei înf. Vasiliu și familia sa; Ioan, Danilă și Lina cu soțul Ioan Stanila ca frați; Anton Cotta și soția Fira ca soerii; Maria Cotta și Carolina Moisin n. Cotta ca cumnate, cu inimă frântă de durere aduc la cunoștință tuturor conșingeniilor, amicilor și cunoscuților, cumcă scumpul lor fiu, soțiu, tată, frate, ginere și cumnat, parochul greco-oriental din Restoșnia-Poleți *Zacharie Mateiu*, după un serviciu preotesc de 13 ani, purtat cu mare zel și activitate rară, în anul al 42-lea al vieții și al 13-lea an al fericitei căsătorii, la 27 l. c. dimineața la 4 ore, în urma unui morbo greu și acut și-a dat nobilul său suflet în mâna creatorului.

Înmormântarea osemintelor i se va în-templa la 29 l. c. la 1 ore p. m. în Cimate-

rul din Polet. Fiei țierina ușoră și amintirea eternă!

Lueger primar al Vienei. Dacă sunt adevărate cele mai nouă sciri ce sosesc din Viena, vice-primarul Lueger, renumitul bărbat de stat al Austriei, va deveni în curând primar al Vienei. Primarul actual Strobach se dăce, că va demisiona în curând, deore-ce nu poate să învingă greutatea situațiunii și după toate probabilitățile, pe scaunul de primar al metropoliei austriece se va urca Dr. Lueger.

Ciuma. Ministrul de comerț a lansat un circular către direcția tuturor căilor ferate, tuturor întreprinderilor de navigație, direcțiilor de poștă și telegraf, în obiectul împiedicării importului bôlelor epidemice ciuma și cholera, ce grasază prin Asia.

Anarhisti în Fiume. Poliția din Fiume a dat zilele aceste peste o bandă de anarhiști constatătoare din unsprezece persoane. S'au găsit la ei mai multe acte compromițătoare și s'a constatat, că stau în legătură cu anarhiștii din Italia. Autoritățile au dispus să fie escortați la granița Italiei.

Primejdii în o biserică din China. În China e obiceiul de a se ține tot felul de petreceri și producții teatrale în biserică (pagoda). Zilele trecute s'a ținut o producție teatrală în pagoda din orașul Kwontew, în prezența unui public imens. În pauză a explodat o lampă. Incidentul acesta a băgat spaimă oribilă în public. Toți au rupt o spre uși să scape de primejdie. S'a făcut un tumult grăznic. Oamenii se călcau unul pe altul în picioare. În imbulzala teribilă s'au prăpădit trei sute persoane dintre privitori și treizeci-și-șese teatraliști.

Pedepsă oribilă. Din Alexandria sosesc pe calea Agenției Havas o scire înfiorătoare. În Egiptul de sus s'a întâmplat, că o companie de jandarmi sub conducerea unui ofițer a luat la gônă opt punșasi. Cei persecutați s'au refugiat într'o casă părăsită. Jandarmii n'au putut pătrunde în lăuntru și la porunca ofițerului lor au aprins casa. Cei opt nefericiți au erupt în strigăte de grăză, dar n'au fost lăsați liberi. Toți opt au căzut jertfa flacărilor mistuitoare.

Barbir fără briciu. Un episod comic a avut loc zilele trecute la gara din Metz. Un pasager bogat voia să întrebuițeze cele 35 minute de așteptare, spre a se rade. A trimis degrabă o trăsură după un barbir. În câteva minute a și sosit barbierul și s'a apucat de lucru, cu nădejde într'un frumos onorariu. Când fu gata cu săpunitul, băgă mâna în buzunar după briciu, — și briciul ca'n palmă. Cântă în ruptul capului, și în sfârșit, află că în graba mare și-a uitat briciul acasă. Pasagerul începu să înjure de necaz, publicul a erupt în ris. Deodată sună clopotul de plecare; apă nu era la îndemână, și pasagerul, plin de săpun cum era a tulit-o în vagon, și barbierul a ramas plângând după frumosul onorar.

Correspondență particulară

a „Telegrafului Român”.

De pe Mureș, la 27 Ianuarie st. n. 1897.

Spectabile Domnule Redactor!

Susținerea naționalității noastre prin timpurile viforose ce preste noi au trecut, se atribuie cu drept cuvânt Sântei biserici. — Și dacă vre-un popor din lume e dator cu recunoștința preoții sale — ca purtători și propagatori de cultură, — atunci poporul românesc, de sigur e dator preoții sale cu adevărată recunoștință. —

Abnegațiunea a fost și este devisa preoții noastre. Legată de popor, această preoție suferă cu poporul, trăsece cu el și mure părăsindu-l în speranța unor vremi mai bune și mai fericite.

Aceste gânduri îmi treceau prin minte după-ce asistasem la celebrarea s. liturgii în o bisericuță frumoasă zidită de curând în Sânt-Jacobul de Mureș.

Sub decursul sântei liturgii am aușit pomenindu-se numele unei femei vrednice —

reșoasă nu de mult, — care a contribuit cu obolul său, la edificarea acestei sante biserici. Acest nume era: Anastasia (Șandor).

Am întrebat — după îndeplinirea jertfei liturgice — pe parochul Sânjacobului de Murș, On. D. Vasile Orășan, că încat a contribuit acea femeie exemplară la edificarea bisericii sale, și dânsul mi-a descris cum a mers însuși la dânsa, și spunându-i starea miseră a comunei sale bisericesti, s'a înduioșat acel suflet creștinesc până la lacrimi și a promis și dat un sfert de plută gratis, numai ca năsușele bravului paroch să nu rămână zadarnice și astfel se pōtă edifica în comuna sa templu măreț, — vrednic de maiestatea infinită a lui Dumnezeu. —

...Și ascultând pe acest preot vrednic cu câte jertfe a trebuit să ridice acest lăcaș, am ăis în sufletul meu: „Dōmne! Nu

pōte perī un popor care are așa preoți devotați casei Tale și poporului Tău!”

Nu mi se va lua, sper, în nume de rău, Spectabilele Domnule Redactor, dacă voi enumera pe scurt, fōrte pe scurt, meritele acestui neobosit păstor sufletesc, pentru că cei buni și capabili de jertfe s'îl ia de exemplu pe acest preot, ăr' On. D. Vasile Orășan, s'îl afe barem o mică recompensă prin aceea, că faptele și jertfele sale sunt cunoscute și aprețiate de cei ce le cunosc în totă întregitatea lor. —

În Sânjacobul de Murș abia sunt 70 familii gr.-or. — ămeni s'raci și loviți de tōte neajunsurile vieții. Când acest preot a intrat în funcțiune o biserică aprōre în ruine servia de casă lui Dumnezeu cel prea înalt. Șcōla lipsia cu desăvârșire — ținându-se prelecțiunile cu pruncii prin câte-o casă miserabilă

închiriată spre acest scop. Case parochiale vechi și dărăpădate, și altceva nimic ca intern. —

Apoi o porțiune canonică împărțită cu greco catolicii, și fără de a se putea sci de finitiv ce era a bisericii gr.-or. și ce a celei gr.-cat.

Aăi fața acestei comune e schimbată cu desăvârșire. — O biserică frumoasă — modernă, — o șcōlă ce corăspunde legilor, o porțiune canonică regulată și mărită prin zelul acestui meritat și vrednic paroch, și un popor crescut moralicesce și creștinesce.

Casa parochială e reparată și mărită, și la aducerea în îndeplinire a acestor lucruri mari, frumoșe și înălțătore de suflet, On. D. paroch Vasile Orășan nu a obținut nici un ajutor de nicăiri — afară de 100 fl. v. a. dela Maiestatea Sa bunul nostru Monarch și

dela Anastasia ăre-când Șandor — un sfert de plută.

Căt a jertfit acest preot vrednic din al său propriu, spre ducerea în îndeplinire a acestor lucruri mari și folositoare, numai Dumnezeu și dânsul scie.

Am scris aceste rënduri, ca și alții să imiteze pe parochul Sânjacobului de Murș, Vasile Orășan, și pentru ca să aduc o mângăiere scumpilor și înălților nostri superiori, punându-le înainte un preot încărcat de vrednici, și care ar fi trecut pōte nesciut prin lume de nu s'ar afla ămeni, cari, ca și mine, entusiasmați de ce e bun, nobil și frumos — nu se pot răbda să lase în întunec faptele frumoșe, cari atestăză, că preoțimea de aăi veghiază și-și face datorința. Depemurș.

Publicare de licitațiune.

Edificarea unei șcōle nōue în comuna Pianul-de-sus, protopopiatul Șebeșului-săsesc, se va da în întreprindere pe cale licitațiunii publice minuende **Duminecă, în 2/14 Februarie a. c. la 10 ăre a. m.** în șcōla comunală.

Prețul de strigare conform preliminarului de spese e 3078 fl. 32 cr.

Materialul și cărăușile le dă comuna.

Doritorii de a licita vor ăve a depune ca vadiu 10% din prețul strigării.

Planul și preliminarul de spese, precum și condițiunile de licitare, se pot vedē ori-când la oficiul parochial din Pianul-de-sus.

Pianul-de-sus, în 9 Ianuariu 1897.

Pentru comitetul parochial:

[7] 2—3 **Simion Ghib**, m. p., preot.

Contra tusei, răgușelei și flegmei

cel mai bun mijloc este

Zaharul de voronică, (Pemetefű czukorka)

carele face să înceteze aceste bōle fōrte îngrabă.

Se pōte căpēta în tōte apotecele. 1 cutie costă 30 cr. Câte 5 cutii pentru 1 fl. 50 cr. trimite scutite de porto,

Bela Réthy,

apotecariu în Bekés-Csaba.

[158] 5—10

Turnătoria de clopote și de metal a lui

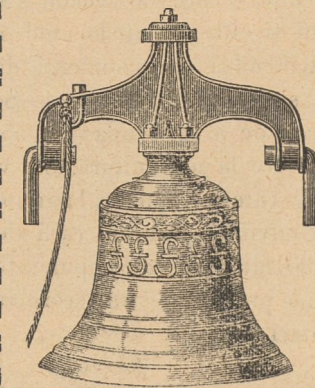
Antoniou Novotny

în Timișōra — Fabrică

se recomandă spre pregătirea clopotelor nōue, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioșe, pe lângă garanță pe mai mulți ani, provădute cu adiutări de fer bătut, construite spre le întōrce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lătore prin ceea-ce sunt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminosă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg. făcut după sistemul vechiu.** Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre **preadiustarea clopotelor vechi cu adiustare de fer bătut**, — ca și spre turnarea de **tōce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află totdeauna gata în magazin.

[11] 48—48

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobrie 1896.

Budapesta — Predeal										
Tren de per-sone	Tren de accele-rat	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de accele-rat	Ir. de per-sone	Tren de accele-rat	Tren de per-sone	Tren de accele-rat	Tren de per-sone	Tren de accele-rat
10.—	8.05	—	8.05	2.—	pl. Viena	1.55	1.55	1.55	7.20	6.20
8.30	2.15	3.15	5.45	9.15	Budapesta	5.45	7.40	7.—	1.50	6.20
11.21	4.16	6.52	9.02	11.12	Szolnok	2.24	5.31	3.37	11.44	3.35
1.33	5.43	—	11.33	12.47	P. Ladány	12.03	3.56	1.19	10.03	1.31
3.42	7.08	—	1.43	2.11	Oradea-mare	—	2.37	11.04	8.43	11.32
3.58	7.15	—	2.06	2.18	—	—	2.30	10.44	8.38	11.17
4.38	7.43	—	3.03	2.50	Mező Telegd	—	2.01	10.07	8.11	10.42
5.20	8.18	—	3.45	3.26	Rév	—	1.34	9.30	7.46	10.08
5.43	—	Tren micst	4.06	—	Bratca	Tren micst	—	9.10	—	9.50
6.32	9.07	2.52	4.53	4.17	Ciucia	5.43	12.52	8.32	7.08	9.19
7.16	9.37	3.51	5.32	4.50	Huiedin	4.59	12.20	7.54	6.39	8.37
8.07	—	5.05	6.24	—	Ghirbău	3.18	—	6.54	—	7.37
8.34	10.37	6.14	6.59	5.55	Cluș.	2.23	11.01	6.13	5.23	7.—
8.49	11.10	—	8.40	6.11	Apahida	—	10.45	5.24	4.35	6.45
9.06	11.27	—	9.09	6.27	Ghiriș	—	—	5.02	4.14	6.27
10.12	12.30	—	10.40	7.27	Cucerdea	—	9.24	3.47	3.01	5.18
10.42	12.57	—	11.25	7.50	Uđora	—	8.54	3.06	2.25	4.43
11.01	1.09	—	11.49	—	Vințul-de-sus	—	—	2.49	2.08	4.27
11.09	1.16	—	11.59	—	Aiud	—	—	2.41	2.—	4.20
11.31	1.36	—	12.29	8.17	—	—	8.23	2.17	1.38	3.59
11.48	1.54	—	12.55	8.33	Teiuș.	—	8.06	1.55	1.17	3.33
12.05	—	—	1.36	8.38	—	—	7.59	1.29	—	3.06
12.33	—	—	—	—	Crăciunel	—	—	12.55	—	2.40
12.47	—	—	2.08	—	Blaș	—	7.30	12.40	—	2.26
1.18	—	—	2.27	9.09	Micăsasa	—	7.09	12.01	—	1.54
1.34	—	—	3.11	9.29	Copșa-mică	—	6.56	11.41	—	1.35
2.18	—	—	3.31	9.42	—	—	6.54	11.14	—	1.01
2.32	—	—	3.46	9.59	Elisabetopole	—	6.41	10.55	—	12.45
3.04	—	—	4.08	10.22	Sighișōra	—	6.20	10.21	—	12.16
3.40	—	—	4.45	10.51	Hașfalău	—	5.53	9.42	—	11.40
4.03	—	—	5.27	11.12	Homorod	—	5.33	9.13	—	11.17
5.34	—	—	6.12	12.26	Agostonfalva	—	4.27	7.45	—	10.03
6.12	—	—	7.59	12.58	Apapa	—	3.53	7.02	—	9.25
6.41	—	—	8.37	1.15	Feldioara	—	3.37	6.36	—	9.01
7.16	—	—	9.07	1.34	—	—	3.16	5.58	—	8.23
8.—	Tren accele-rat	—	9.40	2.09	Brașov	—	2.45	5.08	—	7.48
—	11.—	—	—	2.19	—	—	7.01	2.18	—	—
—	12.26	—	—	3.01	Timiș	—	6.39	1.42	—	—
—	1.11	—	—	3.31	Predeal	—	5.11	1.12	—	—
—	8.30	—	—	9.30	București	—	—	3.58	—	—

Budapesta — Arad — Teiuș										
Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de accele-rat	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone
—	—	10.—	8.05	—	pl. Viena	6.20	7.20	—	—	—
—	—	8.05	1.55	10.—	Budapesta	7.20	1.10	6.10	—	—
—	—	10.56	3.49	1.—	Szolnok	4.14	11.19	2.49	—	—
—	—	3.55	6.52	6.05	Arad	11.20	8.18	9.35	—	—
—	2.30	4.30	7.02	6.30	—	10.50	8.08	8.55	6.51	—
—	2.44	—	—	6.41	Glogovaț	10.38	—	8.43	6.41	—
—	3.14	4.42	—	7.01	Gyorok	10.14	—	8.18	6.12	—
—	3.31	5.04	—	7.12	Pauliș	10.—	—	8.05	5.56	—
—	3.58	5.15	—	7.23	Radna-Lipova	9.46	7.29	7.52	5.40	—
—	4.30	5.33	7.46	7.51	Conop	9.15	—	7.22	5.02	—
—	4.50	5.57	—	8.07	Bérsava	8.57	—	7.05	4.44	—
—	5.40	6.13	—	8.47	Soborșin	8.15	6.34	6.25	3.35	—
—	—	7.27	9.07	9.16	Zam	7.41	6.08	5.50	—	—
—	—	7.53	—	9.42	Gurasada	7.16	—	5.23	—	—
—	—	8.08	9.31	9.58	Ilia	7.06	5.45	5.13	—	—
—	—	8.26	—	10.16	Branicica	6.43	—	4.49	—	—
—	—	8.52	9.57	10.42	Deva	6.20	5.19	4.25	10.52	—
—	—	9.06	10.18	11.11	Simeria (Piski)	6.05	5.07	4.10	10.35	—
—	—	9.52	10.37	11.36	Orăștia	5.19	4.39	3.31	9.51	—
—	—	10.16	—	11.57	Șibot	4.55	—	3.10	9.27	—
—	—	10.40	—	12.19	Vințul de jos	4.34	—	2.49	9.03	—
—	—	11.01	11.18	12.32	Alba-Iulia	4.17	3.57	2.28	8.47	—
—	—	11.30	11.40	1.05	Teiuș	3.43	3.33	2.—	8.11	—

Budapesta, gara de vest — Orșova — Verciorova										
Orient. Espres	Tren de per-sone	Tren de accele-rat	Tren de per-sone	Tren de accele-rat	Orient. Espres	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Orient. Espres	Tren de accele-rat	Tren de per-sone
8.36	11.—	9.05	9.35	4.—	pl. Viena	5.50	—	7.20	6.45	6.35
1.30	8.30	2.30	7.—	10.40	Budapesta	6.45	10.25	2.10	1.25	9.05
6.39	5.31	8.02	5.49	8.14	Timișōra	9.25	—	9.01	7.50	4.10
6.47	—	8.10	7.15	3.10	—	8.09	7.14	8.55	7.42	—
—	—	10.29	10.32	—	Caransebeș	5.15	4.15	—	5.37	—
11.05	—	12.30	1.09	6.58	Băile Herenlane	2.37	—	4.40	3.27	—
11.45	—	1.20	2.39	7.35	Verciorova	12.50	—	3.40	2.18	—
10.55	—	11.40	6.25	—	București	11.25	—	7.—	5.50	—

Cucerdea — Oșorheiu — Reg. sās.										
Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone	Tren de per-sone
—	2.30	8.10	3.11	10.59	Cucerdea	7.45	2.36	8.31	12.42	—
—	3.19	8.51	3.52	11.40	Ladoș	7.07	1.58	7.43	11.54	—
—	5.12	10.27	5.26	1.14	Oșorheiu	5.34	12.25	5.50	9.54	—
—	5.40	10.42	5.36	—	—	—	9.20	5.04	9.35	—
—	7.14	12.16	7.14	—	Reghinul-sās.	—	7.54	3.30	8.05	—

Notă: ărele însemnate în stēnga stațiunilor sunt a se ceti din sus în jos cele însemnate în drēpta ăe jos în sus. Numerele cele grase însemnă ărele de nopțe.